

Poplavska, O. M., Shevchuk, O. V., and Babin, S. M. "Rynok pratsi sylovykh struktur Ukrainy: henderni dysproportsii, shliakhy podolannia" [Labor Market of Ukrainian Force Structures: Gender Disproportions, Ways to Overcome]. *Derzhava ta rehiony. Seriia: «Ekonomika ta pidpriemnytstvo»*, no. 4 (2021): 105-110.

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-4-17>

"Skilky deputativ-zhinok u parlamentakh svitu" [How Many Women Deputies Are in the Parliaments of the World]. *Slovo i dilo*. February 12, 2020. <https://www.slovoidilo.ua/2020/02/12/infografika/polityka/skilky-deputativ-zhinok-parlamentax-svitu>

Suslova, O. I. "Analiz derzhavnoi polityky ta normatyvno-pravovykh aktiv na vidpovidnist pryntsyphu rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv" [Analysis of State Policy and Legal Acts for Compliance with the Principle of Equal Rights and Opportunities for Women and Men]. Kyiv, 2017. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00XC96.pdf

"The European Charter for Equality of Women and Men in Local Life". http://www.ccre.org/docs/charte_egalite_en.pdf

"The Human Capital Project". *World Bank*. 2018. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30498>

"Tsili Staloho Rozvytku: Ukraina. Natsionalna dopovid" [Sustainable Development Goals: Ukraine. National Report]. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukraina.pdf>

Tsymbaliuk, S. et al. "Gendered Perceptions of Professional Development in Academia: Evidence from a Ukrainian University". *Problems and Perspectives in Management*, vol. 18, no. 1 (2020): 394-404.

DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18\(1\).2020.34](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.18(1).2020.34)

Tsymbaliuk, S. O., and Volkovska, A. I. "Analiz instytutsionalnykh faktoriv, yaki obumovliuiut henderni rozryvy v oplati pratsi v Ukraini" [Analysis of Institutional Factors that Cause Gender Pay Gaps in Ukraine]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia i praktyka*, vol. 11, no. 1 (2021).

DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/slrtp.11\(1\).2021.01](http://dx.doi.org/10.21511/slrtp.11(1).2021.01)

"Vplyv COVID-19 na prava zhinok v Ukraini" [Impact of COVID-19 on Women's Rights in Ukraine]. *YurFem*. 2020. <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/ВПЛИВ-КОВІД-19-НА-ПРАВА-ЖІНОК-В-УКРАЇНІ.pdf>

Zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv v Ukraini: suchasni dosiahnennia ta perspektyvy [Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men in Ukraine: Modern Achievements and Prospects]. Dnipro: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2021.

УДК 342.726-054.73

JEL: H55; H75

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-1-101-107>

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

©2023 СТЕПАНОВА Е. Р.

УДК 342.726-054.73

JEL: H55; H75

Степанова Е. Р. Соціальне забезпечення внутрішньо переміщених осіб

Метою статті є аналіз шляхів соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб у сучасних умовах війни. Для досягнення даної мети були використані методи аналізу (для аналізу поточного стану соціального захисту та соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб); монографічний метод (для відображення ситуації із внутрішньо переміщеними особами в сучасних військових умовах); абстрактно-логічний метод (для підбиття підсумків зібраного матеріалу). За сучасних умов виникає все більша необхідність у соціальному захисті та соціальному забезпеченні. Після російської військової агресії 2014 року в українському суспільстві з'явилася така група населення, як внутрішньо переміщені особи. В українському законодавстві це громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах і має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання в результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Внутрішньо переміщеними особами є люди, що були змушені раптово тікати зі своїх будинків у результаті збройного конфлікту, внутрішньої ворожнечі, систематичних порушень прав людини або стихійних лих, але знаходяться на території власної країни. Наразі на території України для внутрішньо переміщених осіб діють ряд соціальних пільг, а також міжнародні програми допомоги, зокрема: Програма Міністерства соціальної політики, Програма уряду ООН, Всесвітня продовольча програма ООН, Програма Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Програма Міністерства соціальної політики разом із ЮНІСЕФ, Міжнародний Комітет Червоного Хреста в Україні спільно з Товариством Червоного Хреста України.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, міжнародні організації, соціальний захист, допомога, збройний конфлікт, військова агресія.

Табл.: 2. **Бібл.:** 15.

Степанова Ека Рамівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної економіки, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (просп. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: Eka.stepanova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3101-5876>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56677426000>

UDC 342.726-054.73

JEL: H55; H75

Stepanova E. R. Social Security of Internally Displaced Persons

The purpose of the article is to analyze the ways of social security for internally displaced persons in the ongoing wartime context. To achieve the article's purpose, the author used the methods of analysis (to analyze the current state of social protection and social security of internally displaced persons); monographic method (to reflect the situation with internally displaced persons in the ongoing wartime context); abstract-logical method (to summarize the collected material). Under

current conditions, there is an increasing need for social protection and social security. Beginning with the Russian military aggression of 2014, such a group of the population as internally displaced persons appeared in Ukrainian society. According to Ukrainian legislation, as such person is treated a citizen of Ukraine, a foreigner or a stateless person who stays legally on the territory of Ukraine and has the right to permanent residence in Ukraine, who was forced to leave or abandon her/his place of residence as a result of/in order to avoid the negative consequences of armed conflict, occupation, widespread violence, human rights violations and natural or man-made emergencies. Internally displaced persons are people who have been forced to flee their homes suddenly as a result of armed conflict, internal hostility, systematic human rights violations or natural disasters, but stay on the territory of their own country. Currently, there are a number of social benefits for internally displaced persons on the territory of Ukraine, as well as international aid programs, in particular: the Ministry of Social Policy Program, the UN Government Program, the UN World Food Program, the United Nations High Commissioner for Refugees Program, the Ministry of Social Policy Program in cooperation with UNICEF, the International Committee of the Red Cross in Ukraine, working together with the Ukrainian Red Cross Society.

Keywords: internally displaced persons, international organizations, social protection, aid, armed conflict, military aggression.

Tabl.: 2. **Bibl.:** 15.

Stepanova Eka R. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Economy, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: Eka.stepanova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3101-5876>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=56677426000>

Соціальний захист і соціальне забезпечення покликані створювати оптимальні умови для всіх верств і груп населення за будь-якого політичного, економічного або соціального станів. Так сталося, що через події 2014–2015 рр., зокрема анексію Криму, російську агресію та початок бойових дій на території Донецької та Луганської областей, склалася передумова виникнення такої групи населення, як внутрішньо переміщені особи. Їх соціальний захист вимагав упровадження кардинально нових механізмів соціального забезпечення. Особливої актуальності проблема соціального захисту та забезпечення внутрішньо переміщених осіб виникла у лютому 2022 р. внаслідок повномасштабного вторгнення російських військ в Україну. Внаслідок цього кількість внутрішніх переселенців значно зросла. Зокрема, за даними Верховного Комісара ООН з прав людини, станом на кінець березня 2022 р. в Україні налічувалося 6,7 мільйона внутрішньо переміщених осіб, та їх кількість буде зростати надалі. Такі міста на заході України, як Чернівці, Львів, Хмельницький, Луцьк, Ужгород та інші стали центрами приймання переселенців. З огляду на це, питання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб є актуальним і заслуговує на більш детальне дослідження.

У вітчизняній науці небагато як комплексних, так і окремих досліджень правового забезпечення прав і свобод осіб, які набули статус внутрішньо переміщених, оскільки до 2014 р. такої категорії суб'єктів права не існувало на території України. Здебільшого науковці зосереджували свою увагу на дослідженні проблеми правового регулювання міграційних процесів загалом або захисту прав і свобод біженців зокрема. Водночас основні аспекти захисту внутрішньо переміщених осіб розглядали у своїх працях такі вчені: Басова І. С., Малюга Л. Ю., Осауленко А. В., Кравковська А. Є., Булеца С. Б., Котляр О. І., Лазур Я. В.

Але специфіку соціального захисту внутрішньо переміщених осіб із початку російського військового вторгнення 24 лютого 2022 р. не було розглянуто.

Метою статті є аналіз шляхів соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб у сучасних умовах війни.

Для досягнення даної мети були використані *методи аналізу* (для аналізу поточного стану соціального захисту та соціального забезпечення *внутрішньо переміщених осіб*), монографічний метод (для відображення ситуації із внутрішньо переміщеними особами в сучасних військових умовах), *абстрактно-логічний метод* (для підбиття підсумків зібраного матеріалу).

З початком повномасштабного російського вторгнення 24 лютого 2022 року багато українців змушені були залишити свої домівки та переїжджати в іншу місцевість. Згідно з дослідженням аналітичного центру Cedos протягом першого місяця повномасштабної війни з України виїхали 3,6 млн людей. Ще близько 6,5 млн покинули місце свого постійного проживання та переїхали в межах країни. Вони покинули не лише домівки, але й свої робочі місця. Фінансово держава намагається підтримувати таких громадян, але під час воєнного стану діють обмеження та особливості щодо організації трудових відносин, що регулюються низкою нормативних документів, зокрема законом України про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану [1].

Внутрішньо переміщеною особою (далі – ВПО) визнається громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка покинула своє місце проживання внаслідок або для уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства та порушень прав людини [2].

За оцінками на основі загальнонаціонального опитування Міжнародної організації міграції (МОМ), яке було проведене 9–16 березня 2022 р., з різних регіонів у межах України виїхала така кількість людей: 2 344 936 – схід, 1 936 839 – Київ та область, 1 302 022 – північ, 485 829 – південь, 220 243 – центр,

187 854 – захід. Найбільша частка людей переїхала до західного макрорегіону – більше 2,5 млн осіб. Станом на травень 2022 ро. було визначено 5 регіонів, з яких найчастіше фіксували внутрішньо переміщених осіб: Харківська область – 21%, м. Київ – 19%, Київська область – 18%, Донецька область – 15%, Луганська – 5%.

Приймали ВПО найбільше Дніпропетровська (11%), Київська (10%), Львівська (9%), Вінницька (7%) та Полтавська області (7%). Але й залишаються ті, хто не хоче полишати своє постійне місце проживання, навіть незважаючи на загострення ситуації та постійні ворожі обстріли. Так, для 38% немає жодних перешкод для переміщення; 9% вважають, що їхати в інші регіони небезпечно, мотивуючи це тим, що в дорозі може статися будь що та існує страх перетинати блокпости; 9% не мають грошей, щоб виїхати та виїняти житло; 6% не хочуть за жодних обставин залишати свою домівку.

Згідно з опитуванням соціологічної групи «Рейтинг» було виявлено, що 87% респондентів висловлюють намір повернутися додому: 15% – найближчим часом, 24% – хочуть повернутися, але ще почекають, 48% – повернуться, але після закінчення війни, 8% зазначили, що вже не повернуться додому. Порівняно із квітнем 2022 р. зменшується кількість тих, хто планує повертатися негайно, зростає кількість тих, хто повернеться після війни або ж взагалі не повернеться [3; 4].

Здебільшого, внутрішнє переміщення мало хвилеподібну структуру, яка залежала від інтенсивності бойових дій в тому чи іншому регіоні. За оцінками опитування МОМ, 48% переміщених в Україні залишили місце проживання після початку війни, 45% залишили місце проживання, коли війна досягла їхнього району, а 5% покинули місце проживання в очікуванні конфлікту.

Частина ВПО продовжує переміщатися як у межах України, так і за кордон. Дуже багато жінок разом із дітьми були вимушені виїхати, тож зараз відбувається повернення певного відсотка біженців до своїх домівок.

Стосовно документального підтвердження статусу ВПО, то особа набуває його через поставлення на облік в структурному підрозділі з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад за місцем фактичного проживання в Україні, про що видається довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи («довідка переселенця») [5].

13 березня 2022 р. Уряд вніс зміни до Порядку оформлення та видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи (постанова № 269). Отже, люди, які після введення воєнного стану 24 лютого перемістилися з регіонів, у яких ведуться активні бойові дії, визнаються внутрішньо переміщеними

особами. Перелік таких регіонів міститься у розпорядженні № 204-р, і наразі це Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Київська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Херсонська, Чернігівська області та м. Київ [6].

Відповідно до Закону «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», внутрішньо переміщені особи користуються тими ж правами та свободами відповідно до Конституції, законів України та міжнародних договорів України, як і інші громадяни України.

Забороняється дискримінація внутрішньо переміщених осіб під час здійснення ними будь-яких прав і свобод на підставі, що вони внутрішньо переміщені особи. Хоча зростає невдоволення західноукраїнського населення зі збільшенням числа вимушених переселенців зі сходу легко простежується через пости в соціальних медіа. Наразі в Україні стрімко зростає відсоток вимушених переселенців, які повідомляють про те, що зазнавали дискримінації через свій статус. Відчуття дискримінації стосувалося житла (65%), зайнятості (28%) та охорони здоров'я (26%).

Після отримання довідки особа має статус внутрішньо переміщеної особи та може користуватись як широким спектром декларативних прав, визначених Законом «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20.10.2014 р., так і пільгами, які надаються за різними державними та міжнародними програмами (табл. 1).

На отримання допомоги не мають права ВПО [8–10]:

- ✦ які були обліковані як внутрішньо переміщені особи до 24 лютого 2022 р. і не отримували щомісячну адресну допомогу та повторно не перемістилися після 24 лютого 2022 р. з тимчасово окупованої території РФ території України, території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні);
- ✦ які перемістилися з територіальних громад, що не ввійшли до переліку, затвердженого наказом Міністерства інтеграції № 75 (за виключенням осіб, у яких знищено або пошкоджено житло внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією РФ проти України).

Розмір отриманої допомоги не враховується під час обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги, що надаються відповідно до законодавства. Також розмір отриманої допомоги не включається до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу відповідно до підпункту 165.1.1 пункту 165.1 статті 165 Податкового кодексу України.

Міжнародні програми допомоги ВПО

Назва програми	Сутність програми
Програма Міністерства соціальної політики	Кожна особа отримує щомісячно з місяця звернення на період введення воєнного стану та одного місяця після його припинення чи скасування місячну допомогу на проживання в розмірі 2000 грн, а кожна дитина або особа з інвалідністю – в розмірі 3000 грн. Особам, які звернулися до 30.03.2022 р., допомога надаватиметься починаючи з березня 2022 р.
Програма уряду ООН	Переселенцям у Вінницьку, Дніпропетровську, Закарпатську, Львівську, Тернопільську та Хмельницьку області надаватиметься по 2200 грн на кожного члена родини (але не більше трьох) протягом трьох місяців на банківський рахунок отримувача або готівкою у відділеннях «Укрпошти»
Всесвітня продовольча програма ООН	Грошова допомога для переселенців, які тимчасово проживають у Рівненській та Вінницькій областях. Розмір допомоги становить 2220 грн на одну особу, а максимальний обсяг допомоги на одну сім'ю становить 6600 грн (у кількості трьох осіб у домогосподарстві)
Програма Управління Верховного комісара ООН у справах біженців	Українським малозабезпеченим пенсіонерам із числа вимушених переселенців додатково буде виплачуватись по 2200 грн (програма знаходиться на стадії розробки і не була досі впроваджена)
Програма Міністерства соціальної політики разом із ЮНІСЕФ	Допомога в розмірі 2200 грн надаватиметься одноразово одним платежем із розрахунку на три місяці: 1) сім'ям, які мають троє та більше дітей до 18 років, з яких принаймні одна дитина не досягла двох років; 2) сім'ям, які мають двоє та більше дітей до 18 років, з яких принаймні одна дитина має інвалідність
Міжнародний Комітет Червоного Хреста в Україні спільно з Товариством Червоного Хреста України	Фінансова допомога становить 2500 грн на особу протягом трьох місяців. ВПО не повинні звертатися з окремими заявами, виплати нараховуватимуться разом із державною допомогою

Джерело: складено на основі [3; 7].

У складних умовах вимушеного переміщення на державу покладено низку зобов'язань щодо посилення захисту прав внутрішньо переміщених осіб, які прямо випливають із міжнародних норм про права людини.

21 березня 2022 р. Уряд анонсував програму підтримки ВПО, що спрямована на видачу соціальної допомоги переміщеним, компенсацію роботодавцям за працевлаштування та компенсацію комунальних послуг особам і громадам, які надали прихисток безкоштовно. Зокрема, держава буде виплачувати кожному ВПО мінімальну грошову щомісячну допомогу в розмірі 2 тис. грн, а 3 тис. грн – людям з інвалідністю та дітям.

Потрібно також зазначити, що при виїзді за межі України особа втрачає статус «внутрішньо переміщеної особи» і має бути виключена з бази даних ВПО з одночасним скасуванням довідки внутрішньо переміщеної особи. Відповідно, виплата допомоги такій особі має бути припинена. Інакше кажучи, ті сім'ї, зокрема матері з неповнолітніми дітьми, які виїхали з України, вже не мають підстав для отримання щомісячної адресної допомоги ані за старим Порядком, ані за новим.

Також цікавим є досвід Грузії [8] в частині запровадження програм, спрямованих на подолання проявів дискримінації щодо внутрішньо переміщеної особи;

- ✦ застосування диференційованого підходу до визначення соціально-забезпечувальних заходів з використанням бальної системи оцінки потреб внутрішньо переміщених осіб з метою надання допомоги найбільш уразливим категоріям із них;
- ✦ розширення цільових державних програм соціального захисту внутрішньо переміщених осіб;
- ✦ запровадження тимчасових податкових пільг для роботодавців, які працевлаштовують внутрішньо переміщених осіб, тощо.

Програми з подолання проявів дискримінації щодо внутрішньо переміщених осіб повинні розроблятися й в Україні із залученням значених осіб, представників громадських об'єднань, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадських діячів, волонтерів. Сербський досвід може стати корисним для українського законодавця в частині покладення на державні органи обов'язку надання всіх необхідних для внутрішньо переміщеної особи документів, а також сприяння в їх видачі або заміні при втраті чи пошкодженні внаслідок переміщення.

У рамках українського та іноземного досвіду владі України доцільно спробувати зробити такі кроки на шляху ефективнішого забезпечення прав ВПО:

- ✦ введення додаткових штатних одиниць у соціаліст населення;
- ✦ забезпечення інформаційною базою, сайтами, операторами, які б надавали консультації в областях;
- ✦ створення карти поселень;
- ✦ уведення додаткових пільг при поселенні в сільській місцевості;
- ✦ розробка нових проектів для студентів/учнів;
- ✦ безперервний моніторинг існуючих і всіх подальших впроваджень.

Із травня 2022 р. в Україні скасовують деякі виплати для внутрішньо переміщених осіб. Але залишається ряд пільг (табл. 2).

Проаналізувавши національне законодавство, що регламентує правовий статус ВПО в деяких країнах, можна зазначити, що внутрішньо переміщеним особам там надаються такі види соціального захисту, як: грошові виплати (одноразові або щомісячні); тимчасове проживання у спеціальних закладах (осіб похилого віку, дітей, родин осіб з інвалідністю); медична допомога; надання медичних препаратів та

лікарських засобів; пільги у сфері освіти (зарахування дітей до дошкільних закладів, здобуття середньої освіти); гуманітарна допомога тощо [14; 15].

Протягом 2022 р. Міністерство соціальної політики реалізувало програми підтримки внутрішньо переміщених осіб. Майже 4,9 млн ВПО обліковано, з яких понад 3,5 млн осіб перемістилися після 24 лютого 2022 р. Понад 1,8 млн громадян отримали допомогу на проживання внутрішньо переміщеним особам.

Загалом, у 2022 р. держбюджетом було передбачено понад 57 млрд грн для здійснення таких виплат [14].

ВИСНОВКИ

Незважаючи на наявність достатньо розвинутої системи нормативно-правових актів, положення яких регулюють питання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб і громадян, які постраждали внаслідок військової агресії РФ, існує велика кількість проблем, які досі залишаються неврегульованими.

Таблиця 2

Перелік пільг для ВПО

Нормативно-правовий акт, що регламентує отримання пільги	Сутність, призначення, особливості пільги
Постанова КМУ «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» від 20.03.2022 р. № 332	За березень та квітень 2022 р. допомога надається всім внутрішньо переміщеним особам у розмірі 2 тис. грн щомісячної допомоги та 3 тис грн – особам з інвалідністю та дітям
	Починаючи з травня 2022 року таку допомогу надають внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), а також внутрішньо переміщеним особам, у яких житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження і які подали заявку на відшкодування відповідних втрат, зокрема через Єдиний державний вебпортал електронних послуг
Постанова КМУ від 19.03.2022 р. № 334	Звернутися по допомогу від держави можна не лише безпосередньо до Центрів надання адміністративних послуг, а й через портал «Дія»
	Якщо в особи строковий стаж був менше 6 місяців, така допомога здійснюється у розмірі 650 гривень, а якщо це 6 місяців і більше, то 1800 гривень. Максимальний розмір по безробіттю під час дії воєнного стану не може перевищувати 150% мінімальної заробітної плати (приблизно 9000 грн)
Податковий кодекс (зі змінами та доповненнями)	З 1 березня 2022 р. до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом 12 місяців після припинення або скасування воєнного стану ФОП мають право не нараховувати, не обчислювати та не сплачувати єдиний внесок за себе
	У разі відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок, такі особи звільняються від відповідальності, але на них залишається обов'язок виконання зобов'язань, зокрема і подача звітності протягом шести місяців після скасування воєнного стану в Україні
	На період дії воєнного стану та впродовж трьох місяців після нього штрафні санкції, визначені законом про збір єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, не застосовуються

Джерело: складено на основі [10; 11; 13].

Тому доречним вбачаємо створення окремого органу, до компетенції якого входила б реалізація державної політики щодо ВПО. Не менш важливим залишається взаємодія громадянського суспільства та держави при наданні допомоги внутрішньо переміщеним особам. Органи державної влади кожної країни повинні вивчати та досліджувати досвід інших країн з метою ефективного розв'язання проблем з ВПО. Враховуючи те, що Україна не має відповідного досвіду роботи з ВПО, то використання міжнародних напрацювань, досвіду зарубіжних країн є доречним і вкрай необхідним. Не менш важливим для розв'язання проблем ВПО є розробка спеціальної нормативно-правової бази, адміністративних органів з її виконання, координація зусиль різних відомств, а також належне фінансування з державного бюджету програм підтримки ВПО.

Враховуючи обмеженість ресурсів в умовах конфлікту, значну допомогу можуть надати міжнародні організації, співпраця з якими повинна займати належне місце в рамках політики захисту внутрішньо переміщених осіб. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Басова І. С. Внутрішньо переміщена особа як суб'єкт права соціального забезпечення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15. Одеса, 2019. 21 с.
- Малюга Л. Ю. Теоретико-правові основи адаптації соціального законодавства України до законодавства Європейського Союзу : монографія. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 406 с.
- Осауленко А. В., Краковська А. Є. Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні: реалії, проблеми, перспективи. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ ім. Василя Стуса*. 2016. Вип. 9. Т. 1. С. 53–57.
- Вимушена міграція і війна в Україні (24 лютого – 24 березня 2022). URL: <https://cedos.org.ua/researches/vumushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznya-2022/>
- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або окремих її місцевостях» від 14 квітня 2022 р. № 2193-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text>
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану» від 21 квітня 2022 р. № 2220-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20#Text>
- Павлюк О. Які пільги гарантує держава для внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://suspiilne.media/244529-aki-pilgi-garantue-derzava-dla-vnutrisno-peremisheni-osib-rozasnue-ekspertka/> (дата звернення 09.07.2022).
- Ганзієнко Д., Зима Д. Основні права та пільги переселенцям: на що можна розраховувати URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/210711_osnovn-prava-ta-plgi-pereselentsyam-na-shcho-mozhna-rozrahovuvati
- Кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні перевищила 8 млн людей: звідки й куди їхали найбільше / Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: [https://www.minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenih-osib-vpo-v-ukrayini-perevishchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy#](https://www.minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenih-osib-vpo-v-ukrayini-perevishchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy)
- Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» від 20 березня 2022 р. № 332. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-p#Text>
- Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу, нарахування та виплати допомоги по безробіттю на період дії воєнного стану» від 19 березня 2022 р. № 334. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2022-p#Text>
- Постанова Кабінету Міністрів «Про підтримку окремих категорій населення, яке постраждало у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України» від 16 квітня 2022 р. № 457. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2022-p#Text>
- Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями згідно з № 2325-IX від 21.06.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- Інформація для внутрішньо переміщених осіб / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>
- Механізм забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб: національний та міжнародний аспекти : монографія / за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. О. Я. Рогача; д-ра юрид. наук, проф. М. В. Савчина; канд. юрид. наук, доц. М. В. Менджул. Ужгород : РІК-У, 2017. 348 с.

REFERENCES

- Basova, I. S. "Vnutrishnyo peremishchena osoba yak subiekt prava sotsialnoho zabezpechennia" [An Internally Displaced Person as a Subject of Social Security Law]: *avtoref. dys. ... kand. iuryd. nauk : 12.00.15*, 2019.
- Hanziienko, D., and Zyma, D. "Osnovni prava ta pilhy pereselentsiam: na shcho mozhna rozrahovuvaty" [Basic Rights and Benefits for Immigrants: What You Can Count on]. https://jurliga.ligazakon.net/news/210711_osnovn-prava-ta-plgi-pereselentsyam-na-shcho-mozhna-rozrahovuvati
- "Informatsiia dlia vnutrishnyo peremishchenykh osib" [Information for Internally Displaced Persons]. Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>
- "Kilkist vnutrishnyo peremishchenykh osib (VPO) v Ukraini perevishchyla 8 mln liudei: zvidky i kudy yikhaly naibilshe" [The Number of Internally Displaced Persons (IDPs) in Ukraine Has Exceeded 8 Million People: From Where and Where the Most Went]. *Ministerstvo*

z pytan reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy. <https://www.minre.gov.ua/news/kilkist-vnutrishno-peremishchenykh-osib-vpo-v-ukrayini-perevyshchyla-8-mln-lyudey-zvidky-y-kudy#>

[Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2193-20#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2220-20#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-n#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/334-2022-n#Text>

[Legal Act of Ukraine] (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/457-2022-n#Text>

Maliuha, L. Yu. *Teoretyko-pravovi osnovy adaptatsii sotsialnoho zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu* [Theoretical and Legal Bases of Adaptation of the Social Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union]. Kherson: Vydavnychi dim «Helvetyka», 2019.

Mekhanizm zabezpechennia prav vnutrishno peremishchenykh osib: natsionalnyi ta mizhnarodnyi aspekty [The Mechanism for Ensuring the Rights of Internally Displaced Persons: National and International Aspects]. Uzhhorod: RIK-U, 2017.

Osaulenko, A. V., and Krakovska, A. Ye. "Zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini: realii, problemy, perspektyvy" [Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons in Ukraine: Realities, Problems, Prospects]. *Visnyk studentskoho naukovoho tovarystva DonNU im. Vasylia Stusa*, vol. 1, no. 9 (2016): 53-57.

Pavliuk, O. "Yaki pilhy harantuie derzhava dlia vnutrishno peremishchenykh osib" [What Benefits Does the State Guarantee for Internally Displaced Persons]. <https://suspilne.media/244529-aki-pilgi-garantue-derzavada-vnutrisno-peremisenih-osib-rozasnue-ekspertka/> "Vymushena mihratsiia i viina v Ukraini (24 liutoho – 24 bereznia 2022)" [Forced Migration and War in Ukraine (February 24 - March 24, 2022)]. <https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznia-2022/>